

Vrijwillig de armoede in

FIDESCO

KATHOLIEKE ORGANISATIE
VOOR INTERNATIONALE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Olá a todos!

we hebben beloofd om jullie iedere drie maanden een verslag te sturen van onze missie. In deze eerste brief stellen we Missão Paz voor, de missie in het centrum van São Paulo waar wij aan deelnemen. Sinds begin juli wonen wij op het terrein van Missão Paz. Ons plan was om begin mei te vertrekken, maar het duurde een tijd voor we het visum hadden. De Braziliaanse autoriteiten ontvangen heel veel aanvragen. Sinds het begin van 2012 komen er steeds meer pas afgestudeerde jongeren uit Zuid-Europa die thuis geen baan kunnen vinden naar São Paulo, de taalscholen zitten overvol. Verder zijn er asielzoekers uit Colombia, Congo en Somalië die de weg naar Brazilië weten te vinden. En natuurlijk de mensen uit buurlanden die beter betaald werk zoeken, net als grote groepen uit West-Afrika. São Paulo is de economische motor van Latijns-Amerika, daarom wil een groot deel van de immigranten naar deze stad. Een deel daarvan klopt eerst aan bij Missão Paz en daar zijn wij twee jaar als vrijwilligers actief.

We werken o.a. in het opvanghuis, de Casa do Migrante. Migranten die in São Paulo aankomen, kunnen een tijdje in de Casa verblijven, meestal zolang de aanvraag van een verblijfs- en werkvergunning duurt, soms langer als de omstandigheden daarom vragen: zwangere vrouwen, zieken, vluchtelingen mogen langer blijven. De ontvangst door de drie paters die leiding geven aan Missão Paz was allerhartelijkst. Vanaf de eerste dag voelen we ons hier thuis. Wij maken deel uit van hun gemeenschap, maar we hebben op een hoek van het terrein ons eigen huisje. 's Middags eten we samen met de paters, met seminarist Fabio die hier

een pastorale stage doet en met alle anderen die op het middaguur langskomen, het is hier meestal een komen en gaan van mensen. Het middageten, stipt om 12 uur, is hier het moment om je te ontspannen en om elkaar bij te praten. 's Avonds heeft iedereen zijn eigen ritme. De paters eten meestal pas na 22 uur, na de avondmis, vergaderingen, of catechese. Wij hebben een tijdje geprobeerd om

SAO PAULO, BRAZILIË

GODELIEVE, ERIK EN
BOAZ VAN DER BAAN

het avondritme van de paters te volgen, maar met onze zoon van 9 maanden is dat geen doen. Bovendien zijn wij hier om met migranten het brood te delen, dus eten we nu 's avonds in de Casa om 19 uur. Dat is gezellig en zo kennen wij bovendien al veel migranten bij hun naam. Het is belangrijk om elkaar te kennen, want de Casa is een plek om samen te leven. Daar gelden dus ook regels. Met alcohol en drugs kom je niet binnen. Dit ligt voor de hand, maar dat leidt soms tot opstootjes. En we ontvangen nogal wat mensen uit landen waar het de gewoonte is om kinderen op heel jonge leeftijd alleen te laten. Dat gaat niet in de Casa, je kunt hier kinderen niet aan hun lot overlaten terwijl papa en mama elders in de stad zijn. Verder moet iedereen helpen bij het opruimen, schoonmaken en afwassen. Slaapzalen zijn op een beperkt aantal uren open, doucheruimtes ook. Wij kijken mee zodat de boel op orde blijft en wij zijn aanspreekpunt. Want iedereen is vreemd in de stad, dus zijn er veel vragen te beantwoorden. Waar moet ik naar toe als ik buikpijn of kiespijn heb? Ik ben volgende maand uitgerekend, waar kan ik bevallen? Ik zoek werk, hoe vind ik dat? Sommigen hebben huwelijksproblemen, of willen praten over de kinderen die ze in het thuisland hebben achtergelaten. En er zijn er die gewoon willen kletsen. De meeste gesprekken gaan in het Frans. Portugees is voor nagenoeg iedere nieuweling een probleem. Omdat onze collega's alleen

Wat is FIDESCO?

FIDESCO (Latijn voor Fides, Geloof en Coöperatie) is een internationale katholieke organisatie die in 1980 ontstaan is in Frankrijk. Fidesco heeft als doel het uitzenden en begeleiden van vrijwilligers om in ontwikkelingslanden bij te dragen aan de volledige ontwikkeling van de bevolking. Fidesco zendt vrijwilligers uit naar ontwikkelingsprojecten van de lokale kerk.

www.fidesco-international.org

Portugees en Spaans spreken, ligt hier voor ons een taak. Dat is toenadering zoeken, vertalen waar dat nodig is en helpen een sfeer te scheppen waar mensen zich thuis voelen.

Over onze taken overleggen wij met pater Antenor. Hij is de liefde in persoon, zachtmoedig en staat altijd voor iedereen klaar. Pater Antenor (58) komt uit het zuiden van Brazilië. Hij is verantwoordelijk voor de Casa en voor de parochie hier in de wijk. In de wijk worden maandelijks voedselpakketten uitgedeeld, daar krijgen wij een rol in. Verder hebben wij met hem afgesproken dat wij 's avonds na het eten in de Casa dingen organiseren die bijdragen aan gezelligheid. Wij geven daarom op maandag Portugese les (beginnersniveau), dat is nuttig en ook een manier om vertrouwen te winnen. Inmiddels hebben wij een abonnement bij de bibliotheek van de Alliance Française zodat we wekelijks naast de palmboom op de binnenplaats een film kunnen tonen. Op woensdag gaan we voetballen, dat betekent met een paar auto's naar het seminarie. En binnenkort gaan we op de vierde avond beginnen met een Alpha cursus, dat is een reeks bijeenkomsten die begint met een korte inleiding over een geloofsthema en vervolgens bespreken de deelnemers hun eigen ervaringen met dat onderwerp. De vorm van de Alpha cursus maakt het mogelijk om over de muren van geloofsrichtingen heen te reiken. We zullen zien wat we verder voor iedereen kunnen betekenen.

Centro de Estudos do Migrante (CEM) en Mediação
Pater Paolo leerden wij als eerste kennen, hij kwam ons ophalen van het vliegveld. Hij is Italiaan, 45 jaar en is alleen serieus als het moet. Hij geeft les aan het seminarie en geeft leiding aan twee andere projecten van Missão Paz: het project Mediação en aan het studiecentrum CEM. Het CEM heeft een bibliotheek en geeft een tijdschrift over migratie uit, onder de naam Travessia (oversteekplaats). De Missionarissen van Sint Carolus, in de volksmond Scalabrinianen genoemd, hebben als roeping te werken met migranten. Dat doen zij inmiddels in 30 landen. In het netwerk van de Scalabrinianen is

dus veel kennis over migratie aanwezig en die kennis trekt wetenschappers aan.

Voor ons is het lezen van Travessia de snelste manier om een beeld te vormen van het leven van migranten in Brazilië. Het gaat om leven in illegaliteit, arbeidsomstandigheden, huisvesting, arbeidsmarkt, bejegening door de politie, religieuze en culturele integratie. Actueel is de lobby voor een nieuwe migratiewet. De huidige wet stamt uit de tijd van de dictatuur, toen wetten als doel hadden om invloeden van buitenaf in de hand te houden.

De politie heeft met de wet in de hand de mogelijkheid repressief op te treden tegen migranten. Dit betekent dat een migrant verdacht is tot hij zijn onschuld heeft bewezen. Onlangs is de politie bijvoorbeeld in de Casa binnengevallen en heeft alle Haïtianen opgepakt omdat ze voor Nigerianen werden aangezien – zwarte migranten vertellen ons dat ze door de politie allemaal als Nigeriaanse drugsrunners worden beschouwd.

Wie nauwelijks Portugees spreekt en een beroep moet doen op instanties (gezondheidszorg, arbeidsinspectie, politie) heeft een ander probleem: hij of zij wordt niet geholpen. Om die situatie enigszins te verbeteren, is begin dit jaar het project Mediação gestart. Dat betekent zoeken naar oplossingen voor problemen bij toegang tot scholing, tot gezondheidszorg, tot de arbeidsmarkt. Erik werkt mee bij arbeidsbemiddeling. De buitenlander die werk zoekt kan zich op maandag en donderdag inschrijven. Werkgevers op zoek naar goedkope arbeidskrachten melden zich ook. Voor iedereen is dit gratis. Door werkplekbezoeken gaan we na of het aanbod aan minimumnormen voldoet en na een tijdje volgen verrassingsbezoeken. Het feit dat het Ministerie van Arbeid een dienst heeft die slavenarbeid bevecht (o.a. in de havens, kledingindustrie en suikerrieteteelt), geeft aan dat het zinvol is om arbeidsomstandigheden en woonruimte te controleren.

Meestal biedt een werkgever lage salarissen. Een hulp in een restaurantkeuken in een winkelcentrum (winkelcentra zijn de plekken waar veel Paulistas hun vrije tijd doorbrengen) krijgt het minimumloon. Dat is 237 euro netto, in een stad die duurder is dan Nederland. Bij Missão Paz heet dit superexploração. Maar omdat migranten een arbeidscontract aangaan en zij het minimumloon accepteren, wordt dit niet als slavenarbeid gezien. Van slavenarbeid is sprake als arbeiders niet vrij zijn om het bedrijfsterrein te verlaten, de baas hun documenten vasthoudt en een deel van het loon niet uitbetaalt, bijvoorbeeld omdat hij de reis naar São Paulo heeft betaald. Het project Mediação bemiddelt werk tegen hetzelfde minimumloon voor migranten

BRAZILIE

GODELIEVE EN ERIK VAN DER BAAN

die willen werken als kippenvangers, tolpoortwachters, bouwvakkers, kindermisjes, of in de verpakkingindustrie of distributiecentra. Het vraagt telkens gewetensonderzoek welke banen we wel en niet willen bemiddelen. Voorlopig weigert het project werk in de kledingindustrie omdat werknemers daar nog per kledingstuk betaald krijgen. Wel bemiddelen we werk in de mijnen (schoonmakers die gruis wegwerken, 450 euro bruto/maand) als er afdoende veiligheidsvoorzieningen zijn. Maar het is ons nog een raadsel hoe migranten erin slagen om in zo'n dure stad ook nog geld naar huis te sturen.

Centro Pastoral do Migrante (CPM)

De derde poot van de Missão Paz is de pastoraal. Dit is de afdeling die de meeste migranten ontvangt. Hier geeft men uitleg over de wetten die voor hen van toepassing zijn. En wie een verblijfsvergunning nodig heeft, kan hier een afspraak plannen voor de federale politie.

Als de Casa vol is, zoekt het CPM plekken elders in de stad. Het gaat dan meestal om daklozenopvang. Die huizen zijn ook overbevolkt en de hoofdbewoners daarvan zijn verslaafden en prostituees. Daarom is dat niet de ideale plek als je net in de stad bent aangekomen, maar soms is er geen alternatief. Verder verleent het CPM een oor aan migranten met ernstige vluchtverhalen, daarvoor is drie keer per week een psycholoog aanwezig. En er zijn migranten die met justitie te maken krijgen, of problemen hebben met documenten. Voor hen is er een dag in de week een advocaat.

Pater Mario (54), ook uit het zuiden van Brazilië, geeft leiding aan het CPM. Hij kan geweldig voetballen en autorijden. Het maakt niet uit welke kleur het stoplicht heeft of hoe haaks de hoek in de straat is: in de auto van pater Mario is een rem overbodig. Pater Mario is de meest ervaren priester van Missão Paz, werkt hier al decennia. Hij is ook pastoor van de Spaanstalige parochie. Hij is veel buitenshuis voor contacten met Bolivianen, Peruanen, Paraguayanen en Chilenen. Elk land viert een dag in het jaar het feest van de patroonheilige en iedere gemeenschap leeft er naar toe door een novene te houden. Dat betekent hier dat een gemeenschap negen maanden lang iedere maand samenkomt voor

Fidesco Nederland

Sinds ongeveer een jaar zijn wij, Johannes en Miriam Witt, de nieuwe verantwoordelijken voor Fidesco Nederland. Wij hebben deze functie overgenomen van Sandra Scholey, die met grote inzet voor Fidesco actief is geweest, eerst als vrijwilligster in Guinée en daarna, naast haar werk als huisarts, in de taak die wij nu hebben: het zoeken van nieuwe vrijwilligers en sponsors voor Fidesco. We zijn heel dankbaar dat Sandra bereid is om ons de komende tijd terzijde te blijven staan met haar adviezen en dat we kunnen profiteren van alle ervaring die zij heeft opgedaan.

Johannes en ik zijn al vele jaren lid van de Gemeenschap Emmanuel en hebben er diverse diensten vervuld, waardoor we ook internationaal de nodige contacten hebben kunnen leggen. Dit is voor ons werk voor Fidesco heel prettig. Op missie met Fidesco zijn we echter niet geweest. Daarom hebben we afgelopen zomer besloten om naar Afrika - Zambia - te gaan en daar enkele missieprojecten te bezoeken, om zo tot een beter begrip van het werk van de Fidesco-vrijwilligers te komen. Daarnaast proberen we in Nederland contact te houden met onze oud-vrijwilligers, want ook van hen kunnen we veel leren.

Twee maal per jaar organiseren we in Nederland een informatiedag voor mensen die overwegen met Fidesco op missie te gaan. Op deze dag wordt veel beeldmateriaal getoond en zijn ook oud-vrijwilligers aanwezig die vertellen over hun ervaringen. Mensen, die al heel serieuze plannen hebben om met Fidesco weg te gaan, kunnen dit kenbaar maken door ons een motivatiebrief te sturen. Op de informatiedag kunnen ze dan een eerste interview hebben, op basis waarvan een besluit genomen wordt over de deelname aan de vorming. Deze vindt plaats in Duitsland en in Frankrijk. Informatie over de procedure, maar ook over de vereisten vindt u op de website van Fidesco: www.fidesco.nl.

De eerstvolgende informatiedag zal zijn op zaterdag 26 januari in Tilburg, van 10 tot 16 uur. Aanmelding kan via de website. Bovendien zullen we op 4 november met een stand op de katholieke jongerendag in Den Bosch staan. Als je meer informatie wilt ontvangen over Fidesco kun je ons ook altijd mailen of bellen!

Johannes en Miriam Witt

Migrantepastoraat

Hoe kunt u bijdragen?

Fidesco Fidesco biedt u verschillende mogelijkheden om de missie van Godelieve en Erik financieel te steunen. U kunt daarbij rekenen op onze discretie en verantwoording over de besteding middels een driemaandelijks missieverslag. Steun ons via:

1) De antwoordcoupon U dient deze volledig in te vullen en naar het hierop vermelde adres te sturen. Geef daarbij aan of het om een eenmalige donatie of om een periodieke overschrijving gaat.

2) Internet Op de website www.fidesco.nl vindt u de mogelijkheid om via IDEAL op veilige wijze online te doneren.

3) Giraal U kunt het geld rechtstreeks overmaken op bankrekening 5660.14.297 of giro 626.19.40 t.n.v. Stichting Fidesco Nederland te Waalre o.v.v. "Donatie Godelieve en Erik"

Wij verzoeken u vriendelijk uw naam en adres onder vermelding van "Donatie Godelieve en Erik" te mailen naar info@fidesco.nl of te versturen naar Stichting Fidesco Nederland te Voorhout en daarbij aan te geven of u hun missieverslag wenst te ontvangen. Daarmee blijft u op de hoogte van hun activiteiten in Sao Paulo en weet u zeker dat uw geld goed terecht komt.

Bij voorbaat dank,
Johannes Witt,
voorzitter stichting Fidesco Nederland

FIDESCO NEDERLAND

Voor informatie of sponsoring: tel.: 085-2731732
Rooseveltlaan2 info@fidesco.nl
2215NX Voorhout www.fidesco.nl

gebed en aansluitend feest. Aan feesten geen gebrek. Bij ons voor de deur zijn er ieder weekend feesten, zowel in de kerk als op het plein ervoor. De Franstalige gemeenschap van Haïtianen is nog niet georganiseerd, evenmin als die van de verschillende Afrikaanse landen. Daarin gaan wij een rol vervullen. Op de derde zondag van de maand is er nu een eucharistieviering in het Frans, waarin Godelieve de priester ondersteunt in de verkondiging. Vooral de priesters vinden dit spannend, omdat ze dan uit een Frans missaal moeten lezen. De opzet is dat we bruisende en swingende vieringen voorbereiden, op Congolese leest geschoeid. Soms leidt Godelieve vieringen van Woord en gebed, zonder dat dan communie wordt uitgereikt. Verder gaan we samen Nightfever introduceren. Het idee is simpel: op zaterdagavond waxinelichtjes uitdelen aan mensen op straat, met de uitnodiging om de kerk binnen te gaan. Daar mogen ze de kaars aansteken en neerzetten bij de monstrans. We hopen dat het jongeren in São Paulo aanspreekt om op deze manier God te ontmoeten en zich thuis te voelen bij deze vorm van aanbidding.

Wij zijn dankbaar dat we op diverse manieren een bijdrage mogen leveren aan ontmoeting, bezinning en meer vrede in deze grote en soms rauwe stad. Wij hopen dat jullie enig beeld hebben gekregen van Missão Paz en wat wij er gaan doen. En we willen graag van de mogelijkheid gebruik maken om jullie allemaal heel hartelijk te danken voor jullie bijdrage om deze missie mogelijk te maken! Het is fijn dat jullie meeleven en we zullen jullie met veel plezier op de hoogte houden van wat er hier gebeurt.

Met hartelijke groet,
Golievie, Eriki e Boaz

